VOORSTEL AB **CATEGORIE**: Bespreekstuk

DATUM AB VERGADERING : 19 november 2019
PORTEFEUILLEHOUDER : K.H. Odink
REGISTRATIENUMMER : Z/19/029331/125648
OPSTELLER : Marcel Schuurman, telefoon 088 233 1825

ONDERWERP
Bestuursrapportage 2019-2,
Begroting 2020 en Meerjarenraming 2021-2023.

VOORSTEL
Om pragmatische redenen wordt voorgesteld dit onderwerp in één keer op de agenda te zetten, maar het valt uiteen in de volgende delen:

A: Bestuursrapportage 2019-2

1. Kennis nemen van de 2e bestuursrapportage 2019; incl. bijlagenboek;
2. Instemmen met het gereed melden en afsluiten van de in de bijlage genoemde kredieten;

B: Begroting 2020 en Meerjarenraming 2021-2023.

Meerjarenraming 2021-2023

3. De meerjarenraming 2021-2023 behandelen en duiden als richtinggevend kader;

Begroting 2020

4. De programmabegroting 2020 inclusief de daarin gehanteerde tarieven vaststellen; incl. de daarin gehanteerde tarieven (scenario 3 uit de separaat verstrekte notitie);
5. De kosten van het programma Maatschappij en organisatie op basis van de verhouding van de kosten per taak over de taken verdelen; watersysteemheffing 62,5% en zuiveringsbeheer 37,5%;
6. De mijlpalenlijst 2020 vaststellen;
7. De mandateringslijst voorgenomen investeringen 2019-2021 vaststellen;

SAMENVATTING

A: Bestuursrapportage 2019-2:
In deze tweede bestuursrapportage 2019 melden wij u dat:

- De lopende projecten grotendeels conform de afspraken zoals gemaakt bij de kredietaanvraag worden gerealiseerd. Circa 90% van de lopende investeringen wordt binnen de gemaakte afspraken gerealiseerd.
- De mate van realisatie van mijlpalen bedraagt circa 80% ten opzichte van de mijlpalen zoals opgenomen in de begroting 2019. De meerderheid van de gerapporteerde afwijkingen zijn het gevolg van logische keuzes in de programmering en de nieuwe wettelijke kaders voor PAS en PFAS.
- De maatregelen grotendeels worden gerealiseerd en maatregelen waar nodig in 2020 zijn geprogrammeerd.
- Het exploitatieresultaat naar verwachting ca. € -2,9 miljoen (dus nadelig) zal zijn. Geraamd was een (nadelig) resultaat van ca. € -7,7 miljoen. Er wordt derhalve netto € 4,8 mln. minder aan de egalisatiereserve onttrokken dan begroot.

B: Begroting 2020 en Meerjarenraming 2021-2023.

De begrote lasten stijgen van boekjaar 2019 (122,4 mln.) naar boekjaar 2020 (124,3 mln.). Bij de begrotingsbrief is de verwachting gecommuniceerd, dat de lasten 122,4 mln. zouden bedragen in 2020.

Op basis van de bestuursrapportage is de invloed van de “trendanalyse goederen en diensten” met 1,0 mln. verlaagd ten opzichte van de begrotingsbrief (daar was de invloed 3,0 mln.). Een deel van de incidentele ontwikkelingen waarmee de trend in 2019 is ingevuld, is reeds in de begroting 2020 geraamd. Ook zijn er aanvullende kosten geraamd voor ICT (o.a. software) en kosten voor continuering van duurzaamheidsbeleid (tezamen 0,7 mln.).
Daarnaast ligt er een financieel technische verklaring ten grondslag aan de lastenontwikkeling tussen de begrotingsbrief en de begroting. Het dividend van de NWB, dat in de begrotingsbrief onderdeel uitmaakte van de (kapitaal)lasten, is nu (op correcte wijze) als opbrengst verantwoord (de invloed hiervan op de lasten was bij begrotingsbrief 0,8 mln.)

Aan de batenzijde van de begroting doet zich ten opzichte van de begrotingsbrief een meevaller voor als gevolg van het dividend van de NWB. De verwachte ontvangst in 2020 bedraagt nu 1,3 mln. De uit belastingen te verkrijgen opbrengsten stijgen daarmee met 0,6 mln. ten opzichte van de begrotingsbrief. Deze ontwikkeling wordt onderstaand onder “toelichting” nader gespecificeerd.

BESTUURLIJKE AANDACHTSPUNTEN

In juni 2019 heeft u de begrotingsbrief 2020 behandeld. Dit document vormt het kader waaraan wij de uitkomsten van het begrotingsproces toetsen. De begroting 2020 verloop grotendeels conform dit kader. De meerjarenraming toont een stijgende omvang van de lasten.

Tijdens de begrotingsbehandeling stelt u de begroting 2020 vast met de daarbij behorende tarieven voor het jaar 2020. Bij de bespreking van de mandaatlijst bepaalt u welke investeringsbesluiten aan het dagelijks bestuur gemandateerd worden.
Bij de behandeling van de meerjarenbegroting 2021-2023 gaat het om de bepaling van een richtinggevend kader als vertrekpunt voor de begrotingsbrief 2021.

De begroting 2020 bevat enkele nieuwe/aanvullende onderdelen. Per programma wordt er een duiding van de beeldbepalende elementen en de belangrijkste risico`s voor doelbereiking getoond. Hiermee wordt beoogd de projectmatige/incidentele elementen van het programma kort samen te vatten en inzicht te geven in de wijze waarop risico`s worden beheerst.

Met een substantiële mate van waarschijnlijkheid kan de WOM programmering in het tijdgewricht 2020-2027 niet worden gerealiseerd. Door tegenslagen m.b.t. de voortgang in de voorgaande fases van het programma, moeten relatief veel projecten parallel aan elkaar uitgevoerd worden richting 2027. Navolgend op de begroting zullen wij u begin 2020 een voorstel aanbieden om keuzes te maken m.b.t. de gewenste doelbereiking en benodigde randvoorwaarden i.r.t. de WOM-programmering.

Ook kondigen wij aan in 2020 vanuit een gewijzigd perspectief invulling te geven aan het assetmanagement. We streven ernaar dat prioriteiten m.b.t. het beheer en onderhoud van eigendommen die in de diverse programma`s worden gebruikt, in samenhang worden afgewogen. Om te komen tot een integrale aanpak zal een extern bureau om advies worden gevraagd over de overkoepelende aanpak en zal afhankelijk van dit advies de centrale aansturing versterkt worden. Ook zullen behaalde resultaten inzichtelijker worden gemaakt.

OMGEVING EN PARTNERS

In de begroting 2020 wordt aangegeven welke doelen, effecten en resultaten we in het komende jaar willen bereiken. Ook wordt vermeld welke maatregelen daarvoor nodig zijn en welke middelen

daarvoor ingezet zullen worden. Over de begroting zal via de gebruikelijke mediakanalen worden gecommuniceerd. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een infographic ‘begroting in 1 oogopslag’.

RISICO’S EN KANSEN (m.b.t. lastenvolume)

Risico’s en kansen liggen op het gebied van exploitatielasten vooral in het meerjarenperspectief 2021-2023. Dit betreft aannames op langere termijn met betrekking tot de ontwikkeling van diverse soorten kosten.

Zo doet zich op termijn mogelijk een kans voor t.a.v. de rentelasten. Jaarlijks is er sprake van herfinanciering van ca. 10% van de bestaande lening portefeuille. Bij het ijken van de toekomstige rente is nog geen rekening gehouden met het recente besluit van de ECB om de rente verder te verlagen. Richting de begrotingsbrief zal de houdbaarheid van dit besluit blijken. De raming is op dit vlak robuust.
Ook de aannames omtrent vertraging in ons investeringsprogramma, door exogene omstandigheden of omwille van bestuurlijke inzichten, zijn per definitie onnauwkeurig. Bij het ramen van de kapitaallaten maken wij gebruik van een “concerncorrectie”. We maken, op basis van historische ervaring, een correctie op de verwachte toekomstige ontwikkeling van de kapitaallasten. Naar de toekomst toe kan deze correctie zich in een andere omvang voordoen.

Voor de kosten van “Goederen en diensten” hebben wij een inflatiecorrectie van 2% jaarlijks in ons meerjarenperspectief opgenomen. Dat komt neer op een jaarlijkse toename van € 0,8 mln. Bij het opstellen van deze begroting is deze inflatiecorrectie voldoende gebleken. Voor de ontwikkeling van “personele kosten” zijn wij uitgegaan van een toekomstige cao ontwikkeling van 2%; in lijn met de macro-economische verwachtingen.
Op het vlak van de goederen en diensten is rekening gehouden met het opnieuw moeten aanbesteden van twee grote contracten m.b.t. slibeindverwerking. De uitkomst van deze aanbesteding zal van substantiële invloed zijn op de begrotingsbrief 2021.

Daarnaast zien we in de bestuursrapportage terug, dat budgetten voor baggeren en onderhoud van beschoeiingen niet geheel worden besteed. Dit kan ertoe leiden dat op termijn een inhaalslag benodigd is om het gewenste kwaliteitsniveau te bereiken.
In dit licht is het raadzaam kennis te nemen van het gegeven, dat egalisatiereserves feitelijk twee functies kennen. Ze worden ingezet om de tarief ontwikkeling in de huidige begroting te dempen; en als middel om de financiële invloed van (noodzakelijk) te nemen beleidskeuzes op te vangen. Met het oog op de bestaande onzekerheden m.b.t. de financiële invloed van toekomstige beleidskeuzes (m.b.t. watervisie, maar ook bruggen, stedelijk water, enz.) is het raadzaam terughoudend om te gaan met de inzet van de reserves op korte termijn.

TOELICHTING

A: Bestuursrapportage 2019-2 en doorwerking in begroting 2020/meerjarenraming 2021-2023:

In de systematiek van onze planning en control cyclus vervullen de bestuursrapportages een dubbele rol. Enerzijds leggen wij via deze documenten tussentijds verantwoording aan u af over de voortgang van de begroting van het lopende jaar. Anderzijds gebruiken wij de documenten om er voor de toekomst lering uit te trekken.
De lering uit de eerste bestuursrapportage (en natuurlijk uit de jaarrekening van het vorige jaar) verwerkten wij in de begrotingsbrief 2020. De leereffecten uit de tweede bestuursrapportage 2019 hebben wij verwerkt in de begroting 2020, zodat deze zo “up to date” mogelijk is.

De afwijkingen zoals gemeld in de bestuursrapportage doen zich vooral voor op het vlak van de goederen en diensten, alsmede op het vlak van de inkomsten (baten). De begroting 2020 is in overeenstemming gebracht met de structurele afwijkingen t.a.v. de goederen en diensten (trendanalyse en ICT-kosten) uit de tweede bestuursrapportage. Volledigheidshalve verwijzen wij naar het bijlagenboek.

B: Begroting 2020 en Meerjarenraming 2021-2023.

Onze begroting is een “bestaand beleid” begroting. Nieuw beleid wordt afzonderlijk aan u voorgelegd, inclusief de financiële consequenties daarvan. Via de begroting 2020 wordt u derhalve geen voorstel ten aanzien van nieuw beleid gedaan. Bij de begrotingsbrief 2021 wordt u in de gelegenheid gesteld om keuzes m.b.t. nieuw beleid in relatie te brengen tot de kostenontwikkeling.

Hieronder worden de lasten uit de vorig begroting (2019), de begrotingsbrief 2020 en de nu voorliggende (meerjaren)begroting 2020 vergeleken (bedragen x € 1 miljoen). Per kostenrubriek wordt een toegelichte verschillenanalyse gepresenteerd.

*(bedrag * € 1 miljoen)*	2019	2020	2021	2022	2023
Begroting 2019-en MJB 2020-2022	122,4	125,0	126,0	129,2	
Begrotingsbrief 2020 (-2023)		*122,4*	*122,9*	*127,2*	*131,7*
Begroting 2020- en MJB 2021-2023		124,3	128,4	132,8	137,7
Verschil		-0,7	2,4	3,6	-
Kapitaallasten		-1,8	-1,8	-1,8	
Personeelslasten		1,0	1,7	2,0	
Goederen en diensten		0,1	2,5	3,4	
Totaal		-0,7	2,4	3,6	

De lastenomvang bestaat uit:

Bedrag (€ 1 mln.)*	B2019	B2020	B2021	B2022	B2023	BB2020
Kapitaallasten	33,3	34	36,6	38,3	40,8	33,2
Personeelslasten	42,4	43,1	43,9	44,8	45,6	43,0
Goederen en diensten	46,7	47,2	47,9	49,7	51,2	46,2
Totaal	**122,4**	**124,3**	**128,4**	**132,8**	**137,6**	**122,4**

Noot: B=begroting BB=begrotingsbrief

Nadere toelichting op de mutaties wordt hieronder per categorie gegeven.

KAPITAALLASTEN

Bedrag (€ 1 mln.)*	B2019	B2020	B2021	B2022	B2023
Begroting 2019-en MJB 2020-2022	33,3	35,8	38,4	40,1	
Begrotingsbrief 2020 (-2023)	-	*33,2*	*35,4*	*37,5*	*40,0*
Begroting 2020- en MJB 2021-2023	-	34,0	36,6	38,3	40,8
Verschil	-	-1,8	-1,8	-1,8	-

Het totaal van de kapitaallasten heeft betrekking op bestaande activa, op lopende projecten en op voorgenomen investeringen.

Verklaring mutaties:
Bij de begrotingsbrief is vastgesteld dat de kapitaallasten dalen ten opzichte van de begroting 2019. In meerjarig perspectief nemen de lasten af. Dit is grotendeels het gevolg van de aanhoudend lage rente.

Ten opzichte van de begrotingsbrief nemen de kapitaallaten structureel toe met 0,8 mln. als gevolg van het bij de begrotingsbrief onjuist presenteren van dividendopbrengsten (NWB). Deze zijn nu als bate verantwoord. Naast de (administratieve) wijziging m.b.t. het dividend is er uitsluitend een verschil in boekjaar 2021 (0,4 mln.). Dit verschil komt tot stand door verschuivingen in de projectenprogrammering.

Toelichting bij bepaling kapitaallasten (concerncorrectie)
Bij het berekenen van de kapitaallasten is een historische correctiefactor toegepast. Deze correctie bedraagt (evenals in de begrotingsbrief): 15% op de afschrijvingslasten voor de jaren 2020 en 2021. Voor de jaren 2022 en 2023 wordt uitgegaan van een correctie van 20%, omdat projecten in de toekomst onzekerder zijn. Deze concerncorrectie heeft betrekking op de (nog in gebruik te nemen) onder handen werken en voorgenomen investeringen.

PERSONEELSLASTEN

Bedrag (€ 1 mln.)*	B2019	B2020	B2021	B2022	B2023
Begroting 2019-en MJB 2020-2022	42,4	42,1	42,2	42,8	-
Begrotingsbrief 2020 (-2023)		*43,0*	*43,4*	*44,2*	*45,1*
Begroting 2020- en MJB 2021-2023		43,1	43,9	44,8	45,6
Verschil		1,0	1,7	2,0	-

Bij de berekening van personeelslasten is rekening gehouden met de uitwerking van de nieuwe cao, deze informatie was ten tijde van het opstellen van de begrotingsbrief nog niet bekend; maar in de begrotingsbrief is al wel uitgegaan van een aanname m.b.t. de nieuwe cao.

Verklaring verschil begroting 2020 versus begroting 2019:

Cao ontwikkeling	+ 0,6 mln.
Hogere sociale en pensioen premies	+ 0,4 mln.
Hogere reiskosten en inconvenienten	+ 0,2 mln.
Toename van formatie door bestuursbesluiten	+ 0,2 mln.
Toename personeel (tijdelijk) m.b.t mobiliteit	+ 0,3 mln.
Aanwending budget mobiliteitsbevordering	- 0,3 mln.
Verschuiving inhuur naar goederen en diensten	- 0,5 mln.
Overige ontwikkelingen	+ 0,1 mln.
Totaal	+ 1,0 mln.

De ontwikkeling van het loonniveau is op basis van de recent gepubliceerde cao 2020 hoger dan eerder voorzien. De cao stijging was in de begroting 2019 geraamd op 1,5%. In 2020 bedraagt de gemiddelde stijging nu 3%. Er wordt in het meerjarenperspectief uitgegaan van 2,0% per 2021, aangevuld met een stijging van 0,5% uit hoofde van de cao mutatie per 1-7-2019. Cao ontwikkeling leidt in het meerjarenperspectief tot 0,4 mln. meer lasten in 2021 ten opzichte van boekjaar 2020 en 0,6 mln. meer lasten in 2022. Met ingang van 2021 komt de dekking voor mobiliteitsbevordering te vervallen. Daarmee nemen de lasten structureel met 0,3 mln. toe.

GOEDEREN EN DIENSTEN

Bedrag (€ 1 mln.)*	B2019	B2020	B2021	B2022	B2023
Begroting 2019- en MJB 2020-2022	46,8	47,1	45,4	46,3	
Begrotingsbrief 2020 (-2023)		46,2	44,1	45,5	46,6
Begroting 2020- en MJB 2021-2023		47,2	47,9	49,7	51,2
Verschil		0,1	2,5	3,4	-

In de begroting 2019 is de verwachting opgenomen dat de kosten voor goederen en diensten met 0,8 mln. zouden stijgen door indexatie en met 0,5 mln. zouden dalen als gevolg van Echten (zie onderstaande toelichting). Tussen jaarschijf 2020 van de begroting 2019 en de begroting 2020 doen zich de volgende ontwikkelingen voor:

Bedrag (€ 1 mln.)*	B2020	B2021	B2022	B2023
Autonome ontwikkelingen BB	1,6	1,0	1,0	1,8
Trendontwikkeling BB	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Bestuurlijke besluit BB	0,5	0,7	1,2	1,5
Subtotaal begrotingsbrief 2020	-0,9	-1,3	-0,8	0,3
Trendontwikkeling Begroting	1,0	1,0	1,0	1,0
Echten / Waterketen	-0,6	2,2	2,8	3,0
ICT	0,5	0,5	0,5	0,5
Continuering duurzaamheid	0,2	0,2	0,2	0,2
Van personeel naar g&d	0,5	0,5	0,5	0,5
Autonoom (o.a. prijsindexatie)	-0,6	-0,6	-0,8	-0,6
Subtotaal begroting 2020	1	3,8	4,2	1,6
Totaal (van subtotalen)*	0,1	2,5	3,4	

* het totaal vormt het verschil tussen de (meerjarenraming bij de) begroting 2019 en de begroting 2020

Per saldo is er voor de begroting 2020 sprake van een marginale ontwikkeling van de lasten m.b.t. goederen en diensten ten opzichte van de raming in de begroting 2019. Het financieel meerjarenperpectief toont echter een aanzienlijke toename van de lasten. Deze toename is vrijwel geheel te verklaren door de ontwikkelingen rondom Echten / waterketen.

Slibgisting Echten / Waterketen
De slibgisting Echten werd eind 2018 stilgelegd. Dit betekende dat we voor (tijdelijke) extra kosten kwamen te staan, zoals extra transportkosten, schoonmaakkosten tanks, geen energieproductie en meer kosten voor eindverwerking. Daarom is op basis van die inschatting voor 2019 een bedrag van € 2,5 miljoen en voor 2020 een bedrag van € 2,0 miljoen opgenomen in de begroting 2019. Verwacht wordt dat in de begroting 2020 dit bedrag voor 0,6 mln. niet benodigd zal zijn.

In de navolgende jaren (2021 en verder) nemen de kosten naar verwachting toe als gevolg van de marktontwikkeling m.b.t. het transport en de afzet van zuiveringsslib. Hiertoe is een marktverkenning uitgevoerd. Als gevolg van krapte in de markt is de verwachting dat de kosten na aanbesteding toe zullen nemen.

Tarievenscenario's

In de (concept) begroting 2020 is uitgegaan van de inzet van egalisatiereserves, conform de voorkeursvariant van het Dagelijks Bestuur (variant 3 uit de bijlagen tariefvarianten). Deze variant komt tegemoet aan de uitgangspunten van het coalitieakkoord en leidt tot een stabiel tariefverloop in meerjarig perspectief.

Historische en voorgestelde inzet egalisatiereserves

(€1 mln.)*	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Watersysteembeheer	4,6	5,5	5,2	3,5	1,0	0
Zuiveringsbeheer	0,5	2,2	0,4	0	0	0

Bij watersysteembeheer worden er middelen onttrokken aan de egalisatiereserve. De inzet is als volgt: 2020: €5,2 mln., 2021 € 3,5 mln. en 2022 € 1,0 mln. In het jaar 2023 zijn de tarieven kostendekkend. De verwachte stand van de egalisatiereserve eind 2023 is € 2,6 mln.
Bij de taak zuiveringsbeheer worden er alleen in het jaar 2020 middelen onttrokken aan de egalisatiereserve. In de jaren vanaf 2021 is sprake van kostendekkende tarieven. Hierdoor resteert er eind 2020 en in navolgende jaren een egalisatiereserve van € 1,4 mln.

Voorgesteld wordt om de tariefontwikkeling als getoond vast te stellen (2020):

VARIANT 3					
Gestage ontwikkeling / inzet ER in 2020 t/m 2022 / 2023 kostendekkend					
	2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Profielen					
eenpers.h.h. huurwon	156,20	1,4%	4,6%	4,8%	3,7%
eenpers.h.h. koopwon	246,80	-0,5%	3,7%	4,1%	2,5%
meerpers.h.h. huurwon	270,76	0,8%	3,7%	3,4%	3,2%
meerpers.h.h. koopwon	361,36	-0,3%	3,3%	3,2%	2,5%
agrarisch bedrijf	3.286,94	5,3%	6,6%	7,3%	5,1%
natuurterrein	451,00	2,7%	6,9%	7,7%	5,4%
groothandel	1.488,16	-2,7%	2,2%	2,3%	0,8%
productiebedrijf	22.620,00	-0,9%	2,4%	1,7%	1,9%

Mandateringslijst voorgenomen investeringen 2019-2021

Onderdeel van de besluitvorming is de mandateringslijst van de voorgenomen investeringen 2019-2021. In deze bijlage zijn per rubriek van de begroting, de onderliggende (voorgenomen) investeringen weergegeven. Op deze wijze krijgt u informatie over voorgenomen investeringen. Op basis van deze lijst kan tevens besloten worden welke investeringsbesluiten aan het dagelijks bestuur gemandateerd worden.
Het voorstel, welke besluiten aan het dagelijks bestuur worden gemandateerd en welke niet, is gemaakt op basis van een inschatting door het dagelijks bestuur. De criteria voor het mandateren zijn in lijn met hetgeen hierover vorig jaar is bepaald bij de begrotingsbehandeling. Deze luiden als volgt:

- operationele investeringen die betrekking hebben op de dagelijkse gang van zaken, zowel nieuw als vervanging, baggeren en groot onderhoud;
- deelprojecten < € 500.000 ten behoeve van de watergangen, rwzi's en ondersteuning van de organisatie;
- niet bestuurlijk gevoelige investeringen;
- groot onderhoud gemalen < € 500.000;
- voorbereiding groot onderhoud grote gemalen;
- voorbereiding WOM-projecten en vispasseerbaar maken van gemalen.

Het Algemeen Bestuur besluit over de overige investeringen. De bijlage “mandateringslijst” is een voorstel waarin door middel van kruisjes per investering wordt aangegeven of de besluitvorming over een krediet al dan niet wordt gemandateerd.

BIJLAGEN

1. De 2e Bestuursrapportage 2019
2. Bijlagenboek bij bestuursrapportage 2019-2
3. Mijlpalenoverzichten (voortgang) 2019
4. Gereed gemelde en af te sluiten projecten volgens de 2e bestuursrapportage 2019
5. Programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023
6. Mijlpalenlijst inzake de verwachte start en ingebruikname van projecten in 2020
7. Tarievenscenario’s 2020-2023
8. Mandateringslijst voorgenomen investeringen 2019-2021
9. Persbericht

Het dagelijks bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris,	de (waarnemend) dijkgraaf,
ir. E. de Kruijk	dhr. P.A. Zoon